

TTB ve tabip odalarının büyük bölümü, hekimlik meslek değerleri ve kuruluş yasası kapsamında, doğrudan sağlık alanı başta olmak üzere, toplumun sağlığına etkisi olan, olabilecek tüm konularda sisteme ve hükümetin uygulamalarına ayna tutmaya devam ediyor. Bilimsel bilgiye ve tarihsel deneyime dayalı olarak mevcut sorunları ve nedenlerini bir bir ortaya koyarken, yapılması gerekenleri hekimler dâhil tüm sağlık emekçileri ve kamuoyuyla paylaşıyor. Zaman zaman da Sağlık Bakanlığı'na çözüm için birlikte çalışma çağrısında bulunuyor. Ancak, özellikle 2003 yılından itibaren siyasi iktidar, sağlık alanında bir Dünya Bankası envanteri olan Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP)'ni her ne pahasına olursa olsun hayata geçirebilmek ve uygulayabilmek için bu uyarıları görmezden geliyor, çağrılarını duymuyor.

Bir yandan kendileri tarafından yayımlanan verilerle de görülen 3-5 dakikada bir hasta muayenesi, Sağlık Bakanlığı ve devlet üniversitesi hastanelerinde bazı branşlarda muayene olabilmek için aylar sonrasına randevu alabilme, acil servise başvurmak zorunda kalma, reçete, ilaç ve muayene katkı payını ödeyemedikleri için tedavilerine devam edemeyen hastaların yaygınlaşmaya başlaması, %200 ilave ücretin kat kat üzerinde ücret talep eden, pandemide yoğun bakım yataklarını dolu gösteren özel hastanelerin yaygınlaşması ve hastaların bizzat iktidar tarafından hedef gösterilen hekimlere, sağlık emekçilerine saldırılarının, şiddetinin, hatta öldürmelerinin bile sıradanlaşmaya başlaması. Diğer yandan mevcut 120 tıp eğitimi programından yalnızca 41 (%34)'inin akredite olması. Sağlık Bakanlığı'na ait 8 tıp eğitimi programından yalnızca 1 (%12) tanesinin, vakıf üniversitelerine ait 33 tıp eğitimi programından da

yalnızca 6 (%18) tanesinin akredite olabilmesi. Peki neden? Çünkü tıp eğitimi programı olan hastanelere hizmet alımı karşılığı olarak SGK tarafından yapılan ödemeler en üst düzeyden gerçekleştiriliyor. Böyle olunca hem bakanlık hem de vakıflar için tıp eğitimi programı açmak cazip hale geliyor. Günümüzde yaygınlaşan biçimiyle siyasi ilişkilerle de bu kolayca sağlanabiliyor. Bütün bunlar, yaşanmakta olanlara hangi pencereden bakarsanız bakın, SDP'nin çöküşünü inkâr edilemeyecek tek bir tablo olarak görünür kılıyor.

Önceki yıllarda zaman zaman televizyonlarda kamuoyunun gözü önünde yapılan tartışmalar da o yıldan itibaren, Sağlık Bakanlığı yetkilileri kabul etmediği için yapılamıyor. Buna karşın, 'iktidarın sesi' ve propaganda merkezine dönüştürülen merkez medya organları eliyle hükümetin her yaptığı hem neredeyse dünyada bile ilk ve tek uygulamalarını gibi kamuoyuna yansıtılıyor. Gerçekleri paylaşan kurumlar ise aktivistleri ve yöneticileriyle birlikte ötekileştiriliyor. Son birkaç yıldır ise düşmanlaştırılıyor, hedef gösteriliyor. Kaygı duymayalım. Tutumlarını, bu ülkenin henüz doğmamış çocuklarına bile zarar verecek uygulamaları hayata geçirenlerin yaklaşmakta olan gidişlerinin duyumsattığı kaygının bir sonucu olarak değerlendirelim. Günümüzde, hekimler arasında iktidarın yaptıklarını ve neden olduklarını onaylayan, kabul eden neredeyse kalmadı. İktidar yanlıları Nisan ayında başlayan 2022-2024 dönemi seçimlerinde İstanbul, Ankara, İzmir tabip odaları başta olmak üzere, birçok ilde aday listesi dahi çıkartamadı. Kimseye bakacak yüzleri kalmadı.

COVID-19 pandemisiyle birlikte çalışma koşullarının olumsuzluğu daha da görünür ve katlanılmaz hale gelen hekimlerin bir bölümü, özellikle de yeni mezun ve

genç hekimler bazı Avrupa ülkelerine göç etmeyi tercih ediyor. Oysa bu durum pandemiden çok daha önce başlamış ve yıllar içinde de artmaktaydı. Çünkü AKP hükümetlerinin hem sağlık hem sosyal ve hem de ekonomik alana yönelik politika ve uygulamaları, demokrasinin günlük yaşamdan silinip yalnızca anayasadaki varlığı, ifade özgürlüğünün dahi kısıtlanması toplumda mutsuzluğu, umutsuzluğu pekiştirirken yıllar içinde gelecek kaygısını daha da artırdı. Mücadele edebilme gücünü soğurdu. Yıllardır yalnızlaştırılan, toplumsal değil, bireysel amaç ve hedeflerin önceliği öğretileriyle örgütlü mücadeleye yabancılaştırılanların sayısı toplumun birçok kesiminde çoğunluk haline getirildi. Ancak geçtiğimiz yıldan itibaren kamuoyunun dikkatini çeken hekim göçü ne yeni ne de nedeni pandemi ve pandeminin ortaya çıkan sonuçlarıdır. Öyle ki üç yıl önce, dergimizin 2019 yılının ilk sayısında aşağıdaki satırlarla konuyu ele alma gereksinimi duymuştuk: «Türk Tabipleri Birliği, hekimlik mesleğini Türkiye dışında yapmak isteyen üyelerine, hemen hemen bütün ülkelerin sağlık yetkilileri tarafından bu konudaki taleplerde sunulması gereken zorunlu evraklar arasında bulunan, bir yazılı belgeyi, üyelerinin başvuruları üzerine hazırlayıp veriyor. İngilizcesi "Good Standing" olarak adlandırılan belgede; "adı geçen kişinin; TTB'nin üyesi olduğu, Türkiye'de hekimlik faaliyetinde bulunup bulunmadığı ile hakkında mezuniyet tarihinden itibaren etik bakımdan herhangi bir soruşturma dosyası olup olmadığına" yer veriliyor. Çok nadir olarak bazı akademik faaliyetler için de talep edilen bu içerikteki belge, TTB Merkez Konseyi (MK) tarafından, başvuru sahibi her bir hekim meslektaşımız için, şahsa özel olarak hazırlanıyor ve Türkçe ve İngilizce dillerinde, ıslak imzalı olarak yine başvuru sahiplerine teslim ediliyor. İki binli yılların başında yılda bir

ikiyi geçmeyen, hatta bazı yıllar hiç kimse tarafından talep edilmeyen bu belgenin isteminde, son yıllarda gözle görülür bir artış yaşanıyor. İki bin on iki yılında 59, 2013'de 90, 2014'de 118, 2015'de 150, 2016'de 245, 2017'de 482 ve 2018 yılında da 802 hekime bu belge başvuruları üzerine verildi. Bununla birlikte, 2019 yılının yalnızca ilk iki ayında verilen belge sayısı 2012, 2013, 2014 ve 2015 tarihlerinde her bir yıl içinde verilen belge sayısından çok daha fazla. Yalnızca Ocak ve Şubat aylarında verilen belge sayısı 206'ya ulaştı. ÖSYM'nin verilerine göre, 2018 yılında toplam 93 tıp fakültesine öğrenci kabul edildi ve ortalama kontenjanları 150 öğrenciden daha az. Hal böyle olunca 2018 yılında yurt dışında çalışmak için belge alan hekim sayısının beş tıp fakültesinin toplam kontenjanından daha fazla olduğu ortaya çıkıyor. Bu durum, başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere, pek çok kurum, hükümet ve toplum tarafından görmezden gelinmemelidir. Evet bu sayıları bir çığlık olarak duymalı ve alarm olarak tanımlamalıyız. Bu gelişmelere bakmamız gereken pencere, çıkaracağımız sonuç; "hekimler, meslektaşlarımız zaman geçtikçe bu ülkeyi yaşanılır, hekimlik mesleğini yapabilir bulmuyorlar" olmalıdır.»

Hekimlerin bu konudaki talepleri 2009 yılında dikkat çekmeye başladığında, konuyla ilgili yazışmalar da ayrı bir başlık altında toplanmaya ve özel olarak izlenmeye başlanmıştı. Kamuoyu ile ilk defa 2019 yılında paylaşıldı. TTB yönetimi tarafından fark edilen trend devam ediyor. Başvuru sayısı 2019 yılında 1047, 2020'de 931 ve 2021'de de 1405 olarak gerçekleşti. Bu yılın ilk üç ayının sonunda ise 567'ye ulaştı.

Yaşananların sorumlusu AKP hükümetleridir. Başta onun tarafından hayata geçirilen ve uygulanan Sağlıkta Dönüşüm Programı ile ekonomik ve sosyal politikalarıdır. Tabii ki böylesine bir uygulama için AKP kadroları da fikriyatı da gücü de yeterli değildir. Yaşananların temel sorumlusu patriyarkal

kapitalizm ve onun küreselleştirilme döneminde hayata geçirilenler ile ülkemizdeki uygulayıcılarıdır. Kırk-kırk beş yıl önce kapitalizmin küreselleşebilmesi için ABD hegemonyasında ulus ötesi sermaye ile Dünya Bankası ve IMF tarafından ülkelere biçilen rolde Türkiye'ye verilen rolü önce 24 Ocak 1980 kararını alanlar ardından 12 Eylül asker darbesinin faileri son olarak da AKP'nin kadroları başta olmak üzere 'başarılı' bir biçimde hayata geçirdiler. Nihayetinde "ya insanlık ya barbarlık" aşamasına geldik. Ancak, umutsuzluğa yer yok. Gelecek 14 ay içinde büyük bir olasılıkla sandık kurulacak ve genel seçimler yapılacak. Umutsuzluğa yer yok, çünkü; küreselleşme için Türkiye'ye biçilen rollerin tümünü reddedebilecek, yüzünü eşitliğe, özgürlüğe, barışa, demokrasiye ve adalete dönebilecek bir hükümetin kurulabilmesi için bugünden itibaren katkı sunabilme olanağımız var.

11 Mart 2020'de bir yandan DSÖ SARS-CoV-2'nin neden olduğu salgının pandemiye dönüştüğünü ilan ederken, diğer yandan, Türkiye'de de Sağlık Bakanı, tanısı konmuş ilk "resmi" COVID-19 hastasını kamuoyuna açıklayarak salgının ülkeye ulaştığını paylaşmıştı. Geçen iki yıla rağmen, dünyanın nerdeyse hemen her yerinde hükümetler, bulaşıcı hastalıktan tedavisi öncelikle tutum sergiliyor. Etkeni ve etkenin de hemen bütün özellikleri bilinmesine, bir yıldan daha kısa bir süre içinde aşısının uygulanabiliyor olmasına karşın, önlenebilir bir hastalık nedeniyle yüz milyonlarca insan hastalanıyor, zaman zaman hastaneler kilitleniyor, hastalar sokaklarda kalıyor, milyonlarca insan göz göre göre hayatını kaybediyor. Oysa, "insanlık" en başından itibaren pandemiyle bilimsel ve toplum adına mücadelenin gerekleri için ortak tutum alabilseydi bunların önemli bir kısmı yaşanmayabilirdi.

Pandeminin birinci yılının tamamlanmasına kadar geçen süre içinde yaşanan insanlık ayıbından zengin ülkeler, aşı şirketleri, ulus ötesi sermaye sahipleri, BM ve DSÖ ders çıkartılabilsen 11 Mart 2021'den sonra yaşanan bu etkene bağlı hastalanma ve ölümlerin çok büyük bölümü engellenebilecekti.

Dünya, "büyük insanlığın" aklı ve yüreğini taşıyan Küba gibi tutum alabilseydi, hükümetler tarafından yapılan bildirimlere göre, o tarihten 15 Nisan 2022 tarihine kadar 384 milyon 266 bin 34 kişi hastalanmayacaktı, 3 milyon 444 bin 417 kişi hayatını kaybetmeyecekti. 7 milyar 943 milyon 237bin nüfusa ulaşan dünyamızda 5 yaş üzerinde herkes anımsatma dozu (rapel) da yapılmış olacaktı. Oysa, 14 Nisan 2022 itibarıyla, yalnızca 4 milyar 656 milyon 326 bin kişi (%58,62) tam aşı. Bunların yaklaşık %50-60'ının da anımsatma dozu yapılmamış durumda. Bununla birlikte, toplumsal bağışıklık sağlanabilmesi için daha 2 milyar insanın tam doz aşılması gerekiyor. Yaşananların gerekçesi ne bilgi ne teknoloji ne de para yokluğu ya da yetersizliği. Dünyayı "büyük bir köy" yaptıklarını iddia edenlerin ölümlere rağmen kazandıklarıyla yetinmemeleri. Paraya doymamaları. Sağlıklı bir dünya doğrudan bu durumun değişmesine bağlı. Yirmi birinci yüzyılda hayat, anlamak istemeyenlere çok sık ve acımasız örnekleriyle göstermeye devam ediyor: "İnsanlık kaybederse herkes kaybeder."

Sizlerle bu sayımızda "COVID-19 Pandemisi'nde Sağlık Sistemleri" dosyamızın yedinci bölümünü paylaşıyoruz. Online olarak da 2021'in Aralık ayında yayımladığımız sayımızda yazarlarımız, Finlandiya, Almanya, İsveç, Meksika ve Peru'nun günümüzdeki sağlık sistemini, pandemiye yanıtlarını ve yaşananları derledikleri makaleleriyle bizleri bilgilendiriyor. Katkıları için teşekkür ediyoruz.

Geleceği birlikte kurabiliriz...